

YTTRANDE

2022-03-24

Till:
Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt
Box 1104
131 26 Nacka strand
mmd.nacka.avdelning3@dom.se

Mål nr M 1333-13

Yttrande från Naturskyddsföreningen, Jordens Vänner och Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning angående mål nr M 1333-13, nu fråga om utökad lagring i mellanlagret för använt kärnbränsle, Clab

Naturskyddsföreningen, Jordens Vänner och Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning (MKG) (nedan föreningarna) har följande att anföra rörande kärnavfallsbolaget SKB:s (sökandens) yttrande med begäran om deldom den 15 december 2021 (ab 858) i villkorsprövningen för utökningen av kapaciteten av mellanlagret för använt kärnbränsle, Clab, från 8 000 till 11 000 ton.

Föreningarna tillstyrker ansökan i stort, men vill se att sökanden kompletterar sin ansökande avseende förbättrad kylning enligt nedan. Föreningarna har inte några invändningar mot bolagets begäran om verkställighetsförordande.

Vikten av att kylningen i Clab fungerar

Ärendet rör i huvudsak möjligheten för sökanden att fortsätta att ompaketera bränsleelement med använt kärnbränsle i s.k. kompaktkassetter för att därmed kunna förvara mer använt kärnbränsle i de redan existerande två lagringsbassänger som finns i Clab. Det är därmed inte fråga om nybyggnation eller betydande installation av ny utrustning vad gäller just själva mellanlagringen.

Däremot innebär kompakteringen av det använda kärnbränslet en större tillförsel av värme till vattnet i bassängerna. Denna värme måste kylas bort. Det är viktigt att kylningen fungerar eftersom avsaknad av kylning leder till att temperaturen på vattnet ökar tills det börjar koka bort. Om detta sker kan bränsleelementen upphettas till temperaturer då de havererar och utsläpp av radioaktiva ämnen kan ske. Om tillstånd ges för utökad lagring i mellanlagret Clab bör kylningen av förvaret samtidigt förbättras.

Vikten av att ett nytt diversifierat kylsystem implementeras så fort som möjligt

Sökanden har i ansökan angett att det i samband med att en utökad lagring utöver 8 000 ton påbörjas i Clab ska ett nytt diversifierat kylsystem införas för att förbättra kylningen av anläggningen och därmed öka dess säkerhet. Sökanden har i augusti 2021 framfört att dess ägandebolag angett att om tillstånd ges kan lagring utöver 8 000 ton påbörjas under 2024 (bilaga 1). Därmed är det angeläget att det diversifierade kylsystemet implementeras så fort som möjligt.

Föreningarna stödjer Strålsäkerhetsmyndighetens (SSM:s) krav

Föreningarna kan konstatera att sökanden i sin begäran om deldom framfört att tillståndet inte ska gälla den förbättrade kylningen från ett nytt diversifierat kylsystem som anges i ansökan, utan att denna åtgärd ska genomföras först om och när ett tillstånd fås för att bygga inkapslingsanläggningen, Clink, i kärnbränsleförvarssystemet som regeringen gav tillstånd till den 27 januari 2022. Föreningarna har tagit del det yttrande som Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) den 17 och 21 december gjort rörande det nya diversifierade kylsystemet (ab 859-860) och sökandens bemötande i frågan den 23 december (ab 862)*. SSM har sedan svarat på den nu aktuella remissen med ett yttrande den 10 mars 2022 (ab 877).

Föreningarna har uppfattat att SSM i yttrandet förordar att det i tillståndet tydliggörs att det allmänna villkoret innebär att de i ansökningshandlingarna redovisade åtgärderna – reservsystemet för kylning samt förstärkningen av reservspädmattningen av förvaringsbassängerna – ska uppföras. SSM menar att lagring av mer än 8 000 ton använt kärnbränsle kan påbörjas parallellt med uppförandet av de nya systemen, men åtgärderna bör enligt myndighetens uppfattning genomföras så snart som praktiskt möjligt. Dessutom framför SSM att genomförandet av åtgärderna, deras närmare utformning samt tidpunkt för uppförandet kan behöva regleras, exempelvis genom att myndigheten bemyndigas att granska och godkänna detaljkonstruktionen och tidpunkt för uppförandet.

Föreningarna stödjer SSM i denna uppfattning.

Vidare ser SSM att en förutsättning för uppförandet av reservsystemet för kylning är att sökanden för Clab ges tillstånd enligt miljöbalken för tillkommande bortledning av grundvatten, något som regeringen i sitt beslut om utökad lagring i mellanlagret Clab den 22 december 2021 tillåtit.

Det går inte att avvakta ett tillstånd för inkapslingsanläggningen Clink innan kylningen förbättras

Föreningarna menar att det inte går att avvakta ett eventuellt framtida tillstånd för att starta byggnationen av inkapslingsanläggningen, Clink, för att påbörja uppgraderingen av kylsystemet i Clab. Föreningarna har i miljöprövningen av kärnbränsleförvarssystemet där Clink ingår yrkat att tillstånd inte ska ges. Även om regeringen gett tillåtelse till kärnbränsleförvaret i Forsmark och Clink kommer eventuell rättsprövning och överklaganden av ett till omfånget betydande mål med all sannolikhet att ta ett antal år och utfallet är fortfarande ovisst. Uppgraderingen av kylsystemet bör därför kopplas till tillståndet för mellanlagret Clab.

Föreningarna motsätter sig inte sökandens begäran om verkställighetsförordnande

Sökanden har begärt att tillståndet ska få tas i anspråk utan hinder av att det inte har vunnit laga kraft. Föreningarna motsätter sig inte ett verkställighetsförordnande under förutsättning att arbetet med att förbättra anläggningens kylning också påbörjas utan dröjsmål.

Föreningarna vill upplysa om att mellanlagring i vattenbassänger inte längre är bästa möjliga teknik

Föreningarna vill slutligen upplysningsvis påpeka att det finns ett alternativt mellanlagringssystem som inte behöver kylas aktivt för att säkerställa att inte några bränsleskador sker. Metoden att torrförvara bränsleelement med använt kärnbränsle i särskilda behållare för långsiktig mellanlagring är etablerad sedan många år tillbaka och används i stor utsträckning internationellt. Föreningarna menar att torrförvaring numera måste anses som bästa möjliga teknik för mellanlagring av använt kärnbränsle.

* Samtliga aktbilagor i målet M 1333-11 finns tillgängliga på MKG:s hemsida: <https://www.mkg.se/aktbilagor>.

Föreningarna har i åtskilliga gånger lyft denna fråga i miljöprövningen av Clab, men inte vunnit gehör för att mellanlagringen av använt kärnbränsle i Sverige övergår till torrlagring.

Föreningarna menar att om det av olika skäl vid framtida tidpunkt framkommer att mellanlagringen i Clab kommer att fortgå under en betydligt längre tid än de antaganden som ansökan bygger på, menar föreningarna att ett säkrare alternativ till mellanlagring i vattenbassänger i Clab kan vara att flytta över bränslet i denna typ av behållare med fortsatt lagring under jord. Om så sker skulle en viss utbyggnad av lagringsytan behövas för att få plats med motsvarande mängd bränsle. Även om det i framtiden skulle bli aktuellt att mellanlagra mer än 11 000 ton använt kärnbränsle i Sverige bör torrlagring under jord användas i stället för att bygga ut Clab med en extra bassäng.

Dag som ovan,

Oscar Alarik
Chefsjurist, Naturskyddsföreningen
Mobil: 070-611 32 29
E-post: oscar.alarik@naturskyddsforeningen.se

Johan Swahn
Kanslichef, MKG
Mobil: 070-467 37 31
E-post: johan.swahn@mkg.se

Bilaga 1. ”Elkris kan följa cementkrisen – fatta beslut om kärnavfallet”, SKB:s VD Johan Dacht, Svenska Dagbladet, 14 augusti 2021